

Editorial : Avèm capitat !

Ja dempuèi doas annadas *EsperantOC* e autris afogats de l'occitan, o generalament de las lengas minorisadas, ensagèron d'occitanisar totis amassa le congrès mondial d'esperanto d'ongan. Aquí quicòm de plan acordat ambe le tèma del congrès, « Miègterranenca – pont entre las culturas. » Dins les articles que ségon legiretz coma avèm plan capitat !

Çaquela d'unas me pausèron de questions sus la subvida de *EsperantOC*. E ben, evidentament legissètz ara un numerò de mai. Mas, pretendi pas pel moment que benlèu n'i aurà un autre, perque sa finalitat prumièra, es a diser la preparacion de l'occitanitat del congrès d'esperanto, es ara causa feita. Urosament la collaboracion al congrès èra fòrça mai intensiva que non pas vòstra participacion per escriure articles aquí, e vos'n mercègi plan a totiç los, qu'avetz ajudat !

La tasca que ven per ieu, que la comenci pro tard, es de véser que le congrès que ven, a Berlin, siá un pauc bas-alemand. Aquela's la mieuna lenga pairala que se parla solament a qualques dezenats de quilomestres de Berlin, e dins gaireben tota l'Alemanha del nòrd, ont ara vendrà oficiala mercès a la Carta Europea.

El la redaktejo: Ni sukcesis!

Jam de du jaroj EsperantOC kaj aliaj subtenantoj de la okcitana, aŭ ĝenerale de malplimultecaj lingvoj, klopodis okcitanigi la ĉi-jaran UK. Jen provo bone agordigita kun la kongresa temo, „Mediterraneo – ponto inter la kulturoj.“ En la sekvantaj artikoloj vi vidos resume kiom bone ni ĉiuj sukcesis!

Tamen kelkaj sentis kaj demandis al mi ĉu EsperantOC plu ekzistos. Nu ja, vi evidente nun legas plian numeron. Sed mi ne malkaŝas, ke eble estos la lasta ĉar ĝian plej gravan celon, nome preparadon de la kongresa okcitaneco, ĝi ja nun havas malantaŭ si. Feliĉe la kunlaboro por la kongreso estis multe pli intensa ol via skribado de artikoloj ĉi-tie kaj mi elkore dankegas al ĉiuj kiuj helpis!

La venonta tasko por mi, kaj mi komencas sufiĉe malfrue, estas prizorgi la platdiĉecon de la venontjara Berlina UK. Tiu estas mia patra lingvo parolata ĝis kelkdek kilometroj de Berlin, kaj en preskaŭ tuta norda Germanujo, kie ĝi nun iĝos oficiala danke al la Eŭropa Ĉarto.

Le Congrès Mondial d'Esperanto

3100 personas vengudas de 68 païses, totas venguèron en Occitania per una setmana. E Occitania, l'an trapada, mai que çò que poguèri esperar d'avança.

Situada pròche de Camarga, Montpelhièr es filha dels reis d'Aragon, ambe un mescladis de las colors de Provença e de Lengadòc. Aquí avèm costat a costat gardians de buòus sus lors cavals blancs e jovas en

La UK

3100 personoj el 68 landoj, ili ĉiuj venis Okcitanujen por tuta semajno. Kaj Okcitanujon ili trovis, pli multe ol mi antaŭe povis esperi.

Situante ĉe la rando de Camarga, Montpelhièr estas idino de la reĝoj de Aragono, kun miksaĵo de la koloroj de Provença kaj de Lengadòc. Ĉi-tie apudas brutgardistoj sur siaj blankaj ĉevaloj

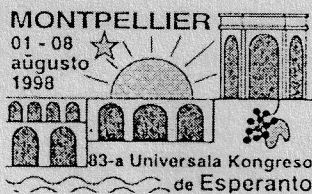
Editorial : Avèm capitat ! / <i>El la redaktejo: Ni sukcesis!</i>	1
Le Congrès Mondial d'Esperanto / <i>La UK</i>	1
Perqué l'Occitan en Esperantia ?	4
La Cançon de la Copa / <i>Kanto de la Pokalo</i>	6
Le Manifest de Praga / <i>La Manifesto de Prago</i>	7
Le manescrich / <i>La manskribaĵo</i>	9
Corrièr / <i>Leteroj</i>	11
Cortetas / <i>Notoj</i>	12
*) Adreiças / <i>Adresoj</i>	12

vestits d'època que dånçon una farandòla. Son acompanhats de pifres, tamborins e autbòis lengadocians. Aquí se reunisson Lengadòc e Provença en teritòri occitan, teritòri de solidaritat. Dimege, pendent la **serada occitana**, tot aquò èra pas mai un sòmi : musicians, dançaires, cantaires, cavals e gardians de vacas fasquèron d'aquela serada a las colors occitanas una nuèit meravilhosa. Èron guidats pel cantaire Patric, que las cançons ravissantas nos acompanhèron suls camins remirables d'Occitania.

L'espectacle novel de **Patric** es una fèsta, ont dançon ensembles tradicion e modernitat. Voses, guitaras, acordeon, contrabassa e percussion - totis ingredients d'una salsa musicala occitana - se reuniguèron a l'entorn dels cants occitans del Patric, per qu'aquel espectacle siá pas doblidable dins la memòria dels congressistas. Musicians triumfalament fats de la Miègterranenca e del Sud, danças que bolègon, ont i a la farandòla a costat del bolero, una balada trapa una rumba, e las espectators prènon part a l'estrambòrd d'aquel país del sud entre Espanha e Italia.

La peça de teatre misteriós a far somiar, « Melusina la Granda Fada » presentada pel **Teatre Crisalida** de l'actora Solèna aviá doas partidas, en tot un trentenat de vèrses en occità.

En defòra del centre de congrès un **grand concert** a quatre partidas aguèt lòc. « Decembre Blu », un trio « a capella » cantava cants populars de diferentas regions d'Occitania. « Gacha Empega », un trio polifonic espectaclós de Marselha, cantava en dialecte provençal. Les tres cantaires de Gacha Empega son ensenhaires dins l'escòla Calendreta bilinga.

Aquò's pas solament quand joguèron « Footeuse de Oai », que fòrça monde dançavon. Son un grop novèl de Tolosa de l'entorn del Claudi SICRE, que venguèt amb encara d'autris musicians per presentar cants del sèu grop plan conegut, « Fabulous Trobadors ». Çò que m'agradava plan, es que d'un grop de joves espectadors locals i a un que ja aprenguèt l'occitan, pendent qu'un autre diguèt que comprenguèt mai o mens nòstre dialòg, qu'escotava pron sovent de grops coma aquò.

« Kaj Tiel Plu » balhèt davans 500 personas un concert bonàs de **cançons catalanas e occitanas**, caduna, manca « Se Canta », revirada a l'esperanto, mas cada còp anonciada çò prumièr dins la lenga originala del cant.

Pendent la prumièra session d'IKEL^{*)} (Comitat Internacional per las Libertats Etnicas) Jacme TAUPIAC fasquèt un discors sus « La **situacion malaisida dels**

kaj kostumitaj junulinoj, kiuj dancas farandolon **akompanate de la langvedokaj fifroj, tamburinoj, kaj hobojoj. Ĉi-tie unuiĝas Lengadòc kaj Provença en teritorio okcitana, teritorio de solidaro. Dimanĉe, dum la okcitana vespero, ĉio ĉi ne plu estis revo: muzikistoj, dancistoj, kantistoj, ĉevaloj, kaj brutgardistoj estigis el tiu ĉi vespero kun okcitanaj koloroj plej belan nokton, gvidate de la kantisto Patrik', kies ravaj kanzonoj akompanis nin sur tiuj mirindaj vojoj de Okcitanujo.**

La nova spektaklo de Patrik' estas festo, en kiu kundancas tradicio kaj moderneco. Voĉoj, gitaroj, akordiono, kontrabaso, perkutinstrumentoj - ĉiuj ingrediencoj de muzika okcitanio saŭco - kuniĝas ĉirkaŭ la okcitanaj kantoj de Patrik', por ke tiu ĉi spektaklo restu neforgeseble por la kongresanoj. Muzikistoj triumfe frenezaj pri Mediteraneo kaj sudismo, impetegaj dancoj, kie farandolo apudas boleron, balado renkontas rumbon, kaj la spektantoj partoprenas la entuziasmon, de tiu ĉi sudalando inter Hispanujo kaj Italujo.

La mistere revigema teatraĵo „Meluzina la Granda Feino” prezentita de Teatro Krizalido de la aktorino Solen' enhavis du partetojn, entute trideko da versoj en la okcitana.

Ekster la kongresejo okazis granda koncerto kvarparta. „Decembre Blu”, triopo „a capella” kantis popularajn kantojn de plej diversaj partoj de Okcitanujo. „Gacha Empega”, brila polifonia triopo el Marselha, kantis en la provenca dialekto. La tri kantistoj de „Gacha Empega” estas instruistoj en la Calendretas, dulingvaj lernejoj (okcitana kaj franca).

Ne nur dum ludis la „Footeuse de Oai”, multaj homoj dancis. Ili estas nova virina grupo el Tolosa el la ĉirkaŭaĵo de Claudi SICRE, kiu venis kun ankaŭ aliaj muzikistoj por prezenti kantojn de sia fama grupo „Fabulous Trobadors”. Kio ege ĝojigis min estas ke el grupo de lokaj junaj spektantoj unu jam lernis la okcitanan, dum alia diris ke li sufiĉe bone komprenis nian dialogon, pro ofta aŭskulto de tiaj grupoj.

„Kaj Tiel Plu” donis antaŭ 500 personoj bonegan koncerton de tradiciaj katalunaj kaj okcitanaj kantoj ĉiuj krom „Se Canta” tradukitaj esperanten, sed ĉiam kun anonco unue en la origina lingvo de la kanto.

Dum la unua IKEL^{*)}-fakkunsido prelegis Jacme TAUPIAC pri la temo „La malfacila situacio de la Okcitanparolantoj”. Post enkonduka

Occitanofòns ». Après aver atirat l'atencion sus la similaritat fonologica/fonetica entre la lenga d'òc e l'esperanto, le sénher TAUPIAC contèt brèvement l'istòria de la lenga al milenari passat. Segon el, pendent la segonda mitat del sègle 19^{em} F. MISTRAL (premiat-Nobel en literatura 1904) fasquèt renaissèr la consciéncia de l'occitanitat. Aprèp la segonda guèrra mondiala (1945) fusquèt fondat l'Institut d'Estudis Occitans, plan actiu pendent las darrièras cincanta annadas. Certas l'occitan es pas una lenga mòrta, mas es pas tot a fait fals de suspausar que morís per causa d'etnocida. Per exemple l'assemblada nacionala de França decidèt que le francés es la sola lenga d'aquel estat, al lòc de l'ajudar ambe las autras lengas minorizadas. Çaquela i a qualques espers, per exemple las Calandretas, ont pel moment 1300 mainatges o aprenon tot en lenga occitana. L'estatística remarquèt que en 1997, 19% de la populacion sabíá parlar occitan. Dins la pichona Val d'Aran en Espanha l'occitan es oficial e cada mainatge dèu l'aprene.

Pendent la segonda session d'IKEL*) Sergi GRANIÈR fasquèt una charradissa. Botava en relèu les cambiaments essencials de l'opinion publica en França concernant las lengas « regionalas. » En 1994 l'institut de sondatges mai important en França mostrèt que 93% dels Franceses considèron las lengas « regionalas » coma una partida de la cultura francesa, e que 77% son favorables a lor proteccion. Ducas 1960 aquelas lengas èran consideradas coma una barrièra a l'evolucion intelectuala e coma patoès de vilatge. Le nacionalisme francés evitava l'instruccion dins de lengas pas oficialas del país e tanben d'autris païses, per exemple la lenga catalana vesina. 80 congressistas prenguèron part a l'expausat, mas pr'amor que manquèt le temps, solament una ponhada poguèron pausar questions.

Pendent la setmana i aviá tres corses « **L'Occitan lèu fait.** » 150 personas participèron, pas solament d'occitans e catalans, mas tanben, entre autris, franceses, italians, alemands e quitament japonèses. Totis cantavon ambe jòia per exemple le « Se Canta » sovent ausit al congrès, mas s'interessèron a las especificitats de lenga e de gramatica.

Especialament per aquel cors revirèron le librèt « **Parli occitan** » de Joan RIGOSTA. Tanben pel congrès fusquèt revirat le roman « **La bestia dòu Vaccarès** » de Josèp d'ARBAUD. Emai se publiquèt una antologieta de la literatura occitana desempuèi l'edat mejana en dos quaserns. Aquela òbra completèt le discors sus la literatura occitana desempuèi l'edat mejana a través le baròc e le segle passat ducas la moderna. Èra escotat de qualques centenats de personas d'una granda

atentigo pri aro da precipe fonologiaj/fonetikaj similaĵoj inter la okcitana lingvo kaj Esperanto, s-ro TAUPIAC skizis la historion de la okcitana lingvo dum la pasinta jarmilo. Laŭ li, en la dua duono de la 19a jarcento F. MISTRAL (Nobel-premiito pri literaturo 1904) revivigis la konscion pri la okcitaneco. Post la dua mondmilito (1945) estis fondata la Instituto por Okcitanaj Studoj, kiu tre aktivis tra la pasintaj 50 jaroj. Certas, ke la okcitana ne estas mortinta lingvo, sed ne estas tute maltrafe supoziti, ke ĝi estas mortanta pro la etnecmortigo. Ekzemple la parlamento Francuja decidis, ke la franca estu la sola de tiu ĉi ŝtato anstataŭ helpi la malplimultecajn lingvojn. Tamen ekzistas iuj esperoj, ekzemple la Calandretas, kie nun 1300 geinfanoj lernas ĉion per la okcitana lingvo. Statistiko konstatis, ke en 1997, 19% de la loĝantoj scipovis paroli okcitane. En la malgrandega Aran-valo Hispanuja, la okcitana lingvo estas oficiala kaj ĉiuj infanoj lernu ĝin.

Dum la dua IKEL)-fakkunsido prelegis Sergi GRANIÈR. La preleganto reliefigis la esencan ŝanĝiĝon de la publika opinio en Francujo koncerne la „regionaj” lingvoj. En 1994, la ĉefa opini-esploza instituto de Francujo montris, ke 93% el la Francoj opinias la „regionajn” lingvojn parto de la Franca kulturo kaj ke 77% el ili favoras ilian protektadon. Ĝis 1960 tiuj lingvoj estis konsiderataj kiel baraĵo al intelekta evoluo kaj kiel vilaĝaj linguaĉoj. La franca naciismo evitis instruadon pri la enlandaj kaj eĉ pri la eksterlandaj ne-ŝtataj lingvoj, ekzemple pli la tuj najbara kataluna lingvo. Partoprenis pli ol 80 gekongresanoj, el kiuj - pro tempomanko - nur manpleno havis eblon fari demandojn kaj aldonojn.*

Dum la semajno okazis trifoje hora kurso „Okcitana Eksprese”. 150 personoj partoprenis, ne nur okcitanoj kaj katalunoj, sed ankaŭ i.a. francoj, italoj, germanoj kaj eĉ japanoj. Ĉiuj ne nur ĝoje kantis ekz. la dum la kongreso ofte aŭditan „Se Canta”, sed ankaŭ interesiĝis al la lingvaj specifaĵoj kaj la gramatiko.

Speciale por tiu kurso tradukiĝis la konata lernolibro „Parli occitan”. Ankaŭ por la kongreso tradukiĝis de Josèp d'ARBAUD ties romano „La besto de Vakareso”, kaj krome eldoniĝis dukajera antologieto de okcitana literaturo ekde la mezepoko. Tiuj verkoj bone kompletigis la prelegon pri la okcitana literaturo ekde la mezepoko trans baroko kaj la lasta jarcento ĝis la moderna. Ĝi estis aŭskultata de pluraj centoj de personoj

curiositat sus aquel subjècte.

La premsa francimanda acompanhèt le congrès força favorablament. E atal l'occitan i trapèt tanben sa plaça. *Le Figaro* conservator e legit en França tota, mencionèt le discors sus la literatura occitana, que òm pòt dobtar se qualqu'un de defòra sap çò qu'es. D'otra part le *Midi Libre* regional, que nos josteniá pendent la setmana tota, publicuèt un article grand jol titòl « L'Occitan e l'Esperanto, metèis combat ? » que i mostrèt plan las rasons de democracia lingüística que fan que les esperantistas s'interesson tant a las lengas regionalas e morentas, e l'interès que per aquò occitanstas coma *Claudi SICRE* an sus l'esperanto.

kiuj scieme demandis multon.

*La franclingvaj publikaĵoj tre favore akompanis la kongreson, kaj pere de ĝi ankaŭ la okcitana tie trovis spacon. La konservema tutlanda Le Figaro menciis la prelegon pri la okcitana literaturo, kvankam oni dubu ĉu eksterregionano sciis, kio tio estas. Aliflanke la regiona Midi Libre kiu regule sekvis nin dum la tuta semajno grandan artikolon titolis „La Okcitana kaj Esperanto, ĉu Sama Lukto?“ en kiu ĝi bone prezentis la tialojn de lingva demokracio, kiu igas esperantistojn sin interesi al regionaj kaj mortantaj lingvoj kaj la intereson, kiun pro tiu okcitanistoj kiel *Claudi SICRE* havas pri esperanto.*

Perqué l'Occitan en Esperantia ?

Jen ambaŭlingvulo donas por la aliaj okcitanistoj siajn impresojn pri la bona funkciado de nia kongreso kaj pri la tialoj kiujn ili povus havi por subteni esperanton kaj pere de ĝi sian propran lingvon.

Nos venèm de veire, J. TAUPIAC e ieu, al congrès esperantista universal. I fasiam cadun una charradissa. Èri pas jamai anat a un congrès esperantista, e fasiá bèl temps qu'aviái pas pus gaire tocat a l'esperanto. Luènh de tota idèa preconcebuda, saviái per i èsser anat veire de près qu'es quicòm de plan fotut e d'eficaç. (Es pas original, Umberto Eco, André Martinet e plan d'autres, que son pas d'ases, pensan çò mème). Mas sabiái pas brica quina vision del movement esperantista m'anava donar aquel congrès. A la reflexion, es fòrça mai positiu que tot çò qu'auriái pogut imaginar.

1) **Seriós** : 3200 inscrits pagants (e pro car : logar lo Corum de Montpelhièr ambe totes sos servicis, es pas de parpèlas d'agaças) mas ambe de sistèmas per ajudar los malauts del pòrtamoneda. Un fum d'activitats en parallèle (mai de 200). Degun dintrava pas al Corum sens lo « badge » d'inscripcion. Tot començant a l'ora petanta. 5 mn après lo començament, un benevòl a la pòrta de cada sala per empachar los retardataris d'entrar, que foguèsse pas la fièra. A la fin, a cada sala un benevòl que te veniá escampar las gens perque l'activitat seguenta poguèsse començar tanben a l'ora petanta. Un sistèma ingeniós, eficaç e comòde per poder passar de messatges escrits a qual vòls (çò que sembla impossible ambe tant de monde, e venguts de pertot). E un « jornal del congrès » cada jorn. E una sala documentada per la premsa. E de benevòls d'acuèlh o d'ajuda. N'i a que creson que i a pas d'atmosphèra simpatica en defòra de la mèrda. E ben non : Aquela eficacitat empachava pas brica una atmosphèra fòrça bona. Lo Corum de Montpelhièr semblava un buc de gents urosas, pendent una brava setmana.

2) **Dinamisme** : De gents de tota sòrta, ambe una proporcion fòrta de joves. Un fum de taulièrs e d'associacions fòrça variadas e desparièras (los medecins, los radiò-amators, los ensenhants, atal coma los vegetarians, los rockers o los avugles...). Un fum de benevòls. Una edicion variada e abondosa. D'accions e de projèctes fòrts (Ex. : Lo prèmi del melhor filme original videò en esperanto ; lo projècte de numerizar totes los libres ancians agotats, malaisidament reeditables sus papièr ; l'accion pels Dreits Lingüistics a l'ocasion del Cinquantenari de la Declaracion Universala dels Dreits de l'Òme, lo 10 de decembre 1998 venent ; lo projècte « An 2000 », que cal pas mancar sa portada publica simbolica ; lo centenari de l'associacion esperantista francesa aqueste an ; etc.). 70 païses (250 Japoneses..., un despart en Africa...). Una còlha de responsables que son manifèstament de monde serioses, e que se sentís que sabon çò que vòlon, e a l'encòp que son portats per lo dinamisme de la basa, e tanben ambe lo sens de l'accion publica oficiala.

3) **Nivèl** : Una bona part de las conferéncias de nivèl naut, de tipe universitari. Un nivèl general elevat. Los atalhièrs e activitats fòrça frequentats çò sembla. Un public interessat e participaire.

4) M'avisèri tanben que l'UEA*), l'associacion esperantista mondiala, a pres dempuèi qualques annadas de posicions oficialas fòrça netas e ofensivas en favor dels dreits lingüistics. Òm pòt trapar segur dins lo movement esperantista de nacionalistas franceses o de centralistas per principi, o de mondialistas uniformizaires,

estent qu'i a naturalament de tot dins aquel moviment. Mas los Franceses ni las gents de lengas dominantas i son pas los mai fòrts. Aquelas posicions oficialas en favor dels dreits lingüistics me semblan pas de negligir. Es un sosten per nosautres. Un mejan de difusion. E un pes internacional, estent que l'UEA*¹⁾ es en relacion oficiala seguida ambe l'UNESCO, ambe l'ONU e ambe los organismes europencs.

5) En mai d'aquò, agèri l'experiéncia, qu'aviái pas aguda aperabans, de l'esperanto parlat per d'unes d'un biais completament natural, coma per de « natus ». Amai descobriguèri d'esperantofònes de naissença. Rares, segur. De parents de lengas diferentas que se coneguèron per l'esperanto e l'an coma lenga de familha, mai que mai quand vivon dins una environa d'una altra lenga encara. Un Ongrés maridat ambe una Francesa e que vivon als Païses Basses : L'enfant a l'esperanto coma lenga de familha, lo Neerlandés coma lenga sociala e probable l'Ongrés e lo Francés coma autras lengas d'educacion e lengas segondàrias de familha, cada còp que va als païses dels papets.

L'esperanto es clarament una lenga auxiliària. Es evident, tanlèu qu'òm i va metre lo nas, que maldespièit aquò es pas brica rudimentari e qu'es completament capable d'una precision tan granda, o mai, coma las lengas ditas « naturalas ». Pasmens, sa foncion de lenga auxiliària (e desprovesida de la prigondor sociala e istorica de las lengas ditas « naturalas ») semblariá, quinas que sián sas capacitats expressivas, lo limitar a d'usatges utilitaris luènhs a l'encòp dels usatges de creacion culturala e dels usatges parlats de comunicacion sociala correnta. E donc, fin finala, que lo « nivèl d'expression » (parlat e escrit) li sufís.

E ben non. Foguèri forçat de constatar que fonciona efectivament exactament coma tot altra lenga dita « naturala », per un nombre non negligible de gents. D'un costat, la facilitat estonanta d'aprendissatge de l'esperanto permet a las gents d'arribar lèu fait al « nivèl d'expression ». (Seguiguèri una charradissa sul Berbère d'una filha qu'a començat d'aprene l'esperanto fa uèit meses e que se'n sortissiá pro plan). D'un autre costat, l'abséncia de grop social e territorial de « natus » e la raretat del « banh lingüistic » ambe de parlaires « perfectes » son de mancas per passar al nivèl d'usatge completament natural : Atal, i a per ara en esperanto, me sembla, un escalon, una separacion mai sensibla entre lo « nivèl d'expression » e lo « nivèl d'usatge corrent natural ». Dins las lengas ditas « naturalas », aqueste passatge me sembla mai progressiu (tan dins l'evolucion lingüistica d'una persona coma d'un parlaire a l'autre).

Es pas sens consequéncia : Amai de naissença, los esperantofònes son pas jamai monolingues, estent que l'esperanto es pas la lenga de cap de grope social ni territorial. Los occitanistas, sens se n'avisar, son marcats per las abitudas e la mentalitat francesas, que fan considerar lo plurilinguisme vertadièr coma quicòm d'extraordinari e d'anormal.

Dins las Americas, ont l'immigracion es istorica e « estatutària » dins fòrça endreits, los plurilinguismes vertadièrs, las gents los veson coma quicòm de banal. Coneguèri de cases ambe alemand-una lenga indiana-castelhan (Chile), castelhan-anglés (USA), castelhan-suedés-alemand-francés (Argentina). Lo monolingüisme d'un costat, e lo non-barrejadis de gropes de lengas diferentas d'un autre, es una vision puslèu Europèa e mai que mai Francesa, e probable despessada ambe los cambiaments tecnicos de la vida modèrna.

En França tanben, i agèt pasmens totjorn de gropes importants, plurilingues de generacion en generacion : una bona part dels Josieus, dels carracos, dels descendents d'immigrats, dels vesins de frontièras lingüisticas : La religion nacionalista francesa oficiala dempuèi dos sègles amaguèt aquel fenomène dins la consciéncia sociala, e ajudèt a ghettoïzar aqueles gropes. Cresi qu'aperabans, èra plan diferent, e que lo plurilinguisme èra conscient e sentit coma normal.

Pendent lo debat que seguiguèt ma charradissa, qualqu'un me demandèt cossí la lenga occitana poiriá contunhar de viure se la comunautat sociala occitanofòna demessissá e s'agotava. Bèstia coma siái, respondèri solament qu'una lenga es pas un organisme vivent al sens pròpri, qu'aquò es pas qu'una metafòra, que sufís d'utilizar una lenga perque foncione, coma o pròva çò de l'Ebrèu, que pendent de sègle foguèt pas res mai que quicòm coma lo latin de glèisa de fa cinquanta ans, e que ara es una lenga perfectament « viventa », coma se ditz. Mas agèri pas l'idèa de li respondre que el aviái plan la tòca de far foncionar l'esperanto coma lenga non-exclusiva plan « viventa », e qu'aquò semblava marchar, amai l'esperanto foguèsse pas apiejat sus cap de comunautat sociala ni mai territoriala impregnada de lenga e de cultura - es a dire qu'a de condicions plan mai desfavorablas que serián las de l'occitan se un jorn aviái pas pus cap de comunautat sociala occitanofòna.

Tot aquò me confirma dins l'idèa qu'i a pas un modèl unic de foncionament d'una lenga. Un fum

d'occitanistas vivon blocats dins la nostalgia del monolingüisme occitan de nòstres papetas (conscientament o pas). Se cal metre dins la clòsca que, amai se l'occitan deviá pas pus jamai aver de grope social o territorial occitanofòne, ni mai èsser per degun lenga exclusiva ni mai principala, ni mai èsser territorializat, e se los Francimands venián supermajoritaris dins los mendres recantons de l'Occitania, l'Occitan seriá pas forçadament fotut. Poiriá perfèctament contunhar de viure - dins de condicions diferentas e d'un biais diferent. (D'aquelas condicions extrèmas, ne sèm pasmens fòrça luènh...). Lo destin de l'Occitan depend dels Occitans, punt.

Conclusions : a) Sabiái l'esperanto adaptat e eficaç per sas tòcas de lenga auxiliària. Vesiái que 110 ans de foncionament dins un public d'un nombre pas negligible, mondial, variat, e que se renovèla, es una capitada. Me pensavi pasmens qu'ambe la situacion lingüistica mondiala actuala, li caldriá un temps longàs e non previsible per s'espandir de biais a complir sas tòcas.

L'impression qu'agèri me fa cambiar de vejaire. Fa bèl temps que cresi pas pus a un determinisme istoric que ten pas compte de las gents. Coneissi pas l'avenir, pasmens, ambe de gents seriòses, dinamiques, d'un bon nivèl, que sabon voler, que sabon anar cercar los aliats que cal, que sabon inventar e organizar d'accions intèrnas tan coma d'accions cap a l'opinion publica e d'accions cap als govèrns e als organismes internacionals, m'estonariá pas brica que l'esperanto arribèsse a « far lo trauc » e coneguèsse de desvolopaments ara inimaginables, dins pas mai d'una generacion.

b) Ieu, que practiquèri l'esperanto dempuèi bèl brieu, aviái pas consciéncia de las posicions oficialas de l'UEA*) tocant als dreits lingüistics. Donc, es pas inutile de las faire conéisser. I avèm naturalament interès. Segur, es pas aisit, estent qu'i a encara de monde que prenon los esperantistas per de fadats. Pasmens, sèm pagats, nosautres, per saber la pertinéncia del nòstre provèrbi, que « la vertat es coma l'òli, finís totjorn per venir dessus. »

c) Amai, pensi que i a d'ajudas recipròcas e de collaboracions a saber montar ambe l'UEA, Esperanto-France, las associacions esperantistas regionalas, localas, ambe IKEL*) (una associacion membre de UEA per las lengas e culturas minoritàrias), l'associacion *EsperantÒC*, etc. L'avenir de l'occitan es entre las mans dels Occitans, e de pas degun mai, ne siái completament segur. Pasmens, i arribarem pas sols.

Sèrgi GRANIER

La Cançon de la Copa

Aquela cançon de Frederic MISTRAL es mai o mens l'imna de Provença. Es un pauc citada en occitan per Peter MAYLE al mes de novembre dins son libre mondialament conegut « Mon Annada en Provença. » Pareguèt en esperanto dins *La Provence Libérée* a l'occasion del congrès francés d'esperanto en 1968 a-n-Ais de Provença.

Provençaus, veicí la copa
Que nos vèn di Catalans :
A de reng beguem en tropa
Lo vin pur de nòstes plants !

Repic:

Copa santa
E versanta,
Vuèja a plens bòrds,
Vuèja abòrd
Lis estrambòrds
E l'enavans di fòrts !

D'un vièlh pòble fièr e libre
Siam bensai la finicion ;

Kanto de la Pokalo

Jena kanto de Frederic MISTRAL estas kvazaŭ la himno de Provença. Ĝi eĉ estas iomete citita en la okcitana de Peter MAYLE je novembro en sia mondfama libro „Mia Jaro en Provença”. Ĝi aperis en esperanto en La Provence Libérée okaze de la franca kongreso de 1968a en Ais de Provença.

Provençal', jen la pokalo
Venas ĝi de Katalun'
Laŭ la vic' ni trinku are
Per la vin de nia grund'!

Ripetaĵo:

Poto sankta
kaj verŝanta,
Verŝu trans bord',
Kun abund'
Kaj kun ekzalt'
L' impeton de la fort'!

De fiera prapopolo
Estas eble ni la fin';

E, se tomban li Felibres,
Tombarà nòsta nacion.
D'una raça que regrelha
Siam bensai li promiers greus ;
Siam bensai de la patria
Li cepons e mai li prieus.
Vuèja-nos lis esperanças
E li raives dau jovènt,
Dau passat la remembrança
E la fe dins l'an que vèn.
Vuèja-nos la conneissença
Dau Verai e mai dau Bèu,
E lis autis joissenças
Que se trufan dau tombèu.
Vuèja-nos la Poësia
Per cantar tot çò que viu,
Car es ela l'embrosia
Que tresmuda l'òme en Dieu.
Per la glòria dau terraire
Vautre' enfin que siatz consents,
Catalans, de luènh, ò fraires,
Comuniem totis ensèm !

La cepons de la Cepons

*Reunion, via la Cepons
que nos am de Catalan
a de riu, Beau en l'air
de nos par de nostre plan
Cepons l'auto.
e j'attends,
de nos am de nos a nos Bord,
de nos am de nos Bord
Li estrangers
e l'ennemi de fort !*

Kaj se falos la Felibrojo,
Falos ankaŭ la naci'.
De praraso reĝermanta
Estas eble ni l'ekstar';
Estas ni de la patrujo
La ĉeftrunk' kaj la gvidar'.
Verŝu jam por ni l'esperojn
Kaj la revojn de l'junul',
De l'estint' la rememorojn
Je l'estont' la fidon plu.
Verŝu jam la tutan fluon
De la Ver' kaj de la Bel',
Kaj la altnivelan ĝuon
Kiu spitas al tombej'.
Verŝu jam la Poezion
Por ke vivon kantu ni,
Ĉar ĝi estas l'ambrozio
Kiu levas homon Di'.
Por la gloro de la lando
Ĉiu vi en finkonsent,
Katalun', eĉ fora, frato
Kunu ni en sama sent'.

Le Manifest de Praga

Aquel document lanĉat dempuèi lo 81ª Congrès Esperantista Universal a Praga en '96 presenta plan le vejaire dels esperantistas suls problems de lenga. A ja recebut 12 000 signaturas en çò de UEA*). L'avèm aquí revirat pel prumièr còp en occitan pel Sergi GRANIÈR :

Nosautres, membres del movement mondial per la promocion de l'esperanto, adreçam aiceste manifest a totes los govèrns, a totas las organizacions internacionalas, e a totes los òmes de bona volontat, declaram nòstra ferma intencion de trabalhar de longa per las tòcas aici exprimidas, e invitam cada organizacion e cada persona a se jünher a nòstres esfòrces.

Lanĉat en 1887 coma projècte de lenga auxiliara per la comunicacion internacionala, e vengut lèu fait una lenga confla de vida e rica de nuanças, l'esperanto dempuèi ja mai d'un sègle fonciona per religar los òmes per delà las barrièras lingüisticas e culturalas. Mentretant, las tòcas de los que lo parlan an pas perdut en importància ni en actualitat. Ni l'emplec mondial de quelques lengas nacionalas, ni los progrèsses dins las tecnicas de comunicacion, ni la descobèrta de metòdes novèls d'ensenhaments de las lengas, probable que realizaràn pas aicestes principis que consideram essencials per un òrdre lingüistic just e eficaç.

1. **Democracia** – Un sistèma de comunicacion

La Manifesto de Prago

Tiu dokumento lanĉita ekde la 81^a UK en Praha de '96 bone prezentas la vidpunkton de la esperantistoj pri lingvaj problemoj. Ĝi ĝis nun ricevis 12 000 subskribojn ĉe UEA*). Jen ĝi unuafoje tradukita okcitanen fare de Sergi GRANIÈR:

Ni, anoj de la tutmonda movado por la progreso de esperanto, direktas ĉi-tiun manifeston al ĉiuj registaroj, internaciaj organizoj kaj homoj de bona volo, deklaras nian intencon firmvole plulabori por la celoj ĉi-tie esprimitaj, kaj invitas ĉiun unuopan organizaĵon kaj homon aliĝi al nia strebado.

Lanĉita en 1887 kiel projekto de helplingvo por internacia komunikado, kaj rapide evoluinta en vivoplenan, nuancoriĉan lingvon, esperanto jam de pli ol jarcento funkcias por kunligi homojn trans lingvaj kaj kulturaj baroj. Intertempe la celoj de ĝiaj parolantoj ne perdis gravecon kaj aktualecon. Nek la tutmonda uzado de kelkaj lingvoj, nek progresoj en la komunikad-tekniko, nek la malkovro de novaj metodoj de lingvoinstruado verŝajne realigos jenajn principojn, kiujn ni konsideras esencaj por justa kaj efika lingva ordo.

1. **Demokratio** – Komunika sistemo, kiu

que de longa privilegià los uns e demanda als autres qu'investiscan d'annadas de penas per aténher un nivèl mens elevat de capacitat, es fonamentalament antidemocratic. Amai l'esperanto, coma tota lenga, siá pas perfectè, es fôrça superior a tot rival dins lo domeni de la comunicacion mondiala egalitària.

Afirmam que l'inegalitat lingüística provòca una inegalitat de la comunicacion a totes lo nivèls, i comprés al nivèl internacional. Sèm un movement per una comunicacion democratica.

2. Educacion transnacionala – Cada lenga etnica es ligada a una cultura determinada e a una o mai d'una nacion. Per exemple, los escolans qu'estúdián l'anglés estúdián la cultura, la geografia e la politica dels païses de lenga anglesa, mai que mai los USA e la Granda Bretanha. Los escolans qu'estúdián l'esperanto estúdián un monde sens frontièras, dins lo qual cada país se presenta coma un ostal.

Afirmam que l'educacion per una lenga etnica quina que siá es ligada a una perspectiva mondiala determinada. Sèm un movement per una educacion transnacionala.

3. Eficacitat pedagogica – Sol, un percentatge pichon de loş qu'estúdián una lenga estrangiera arriban a la mestrear. Una adquisicion complèta de l'esperanto es possible amai d'un biais autodidacte. Diverses estudis an mostrat los efèctes propedeutics de l'esperanto per l'aprendissatge d'autres lengas. Recomanan tanben l'esperanto coma element central de corses per la presa de consciéncia lingüística dels escolans.

Afirmam que la dificultat de las lengas etnicas presentarà totjorn un obstacle per fôrça escolans, que pasmens tirarián profit de la coneissença d'una segonda lenga. Sèm un movement per un ensenhament de lenga eficaç.

4. Plurlingüisme – La comunautat esperantista es una de las raras comunautats lingüísticas a l'escala mondiala dont los locutors son sens excepcion bi- o pluri-lingues. Cadun de sos membres a acceptat lo prètzfait d'aprene al mens una lenga estrangiera fins al nivèl de la poder parlar. Plan sovent, aquò mena a la coneissença e a l'amor de mantunas lengas e generalament a un orizont personal mai vaste.

Afirmam que los membres de totes las lengas, grandas e pichonas, deurián dispausar d'una possibilitat reala per s'apropriar una segonda lenga fins a un nivèl elevat de comunicacion. Sèm un movement per balhar aquela possibilitat.

5. Dreits lingüistics – Lo partatge inegal de poténça entre las lengas es un mejan per una inseguritat lingüística constanta, o una opression lingüística dirècta, dins una part granda dels abitants del monde.

tutvive privilegias iujn homojn, sed postulas de aliaj, ke ili investu jarojn da penoj por atingi malpli altan gradon de kapablo, estas fundamente maldemokratia. Kvankam, kiel ĉiu lingvo, esperanto ne estas perfekta, ĝi ege superas ĉiun rivalon en la sfero de egaleca tutmonda komunikado.

Ni asertas, ke lingva malegaleco sekvigas komunikon malegalecon je ĉiuj niveloj, inkluzive de la internacia nivelo. Ni estas movado por demokratia komunikado.

2. Transnacia edukado – *Ĉiu etna lingvo estas ligita al difinita kulturo kaj naci(ar)o. Ekzemple, la lerneano, kiu studas la anglan, lernas pri la kulturo, geografio kaj politiko de la anglalingvaj landoj, precipe Usono kaj Britio. La lerneano, kiu studas esperanton, lernas pri la mondo sen limoj, en kiu ĉiu lando prezentiĝas kiel hejmo.*

Ni asertas, ke la edukado per iu ajn etna lingvo estas ligita al difinita perspektivo pri la mondo. Ni estas movado de transnacia edukado.

3. Pedagogia efikeco – *Nur malgranda procentaĵo el tiuj, kiuj studas fremdan lingvon, ekmastras ĝin. Plena posedo de esperanto eblas eĉ per memstudado. Diversaj studoj raportis propedeŭtikajn efikojn al la lernado de aliaj lingvoj. Oni ankaŭ rekomendas esperanton kiel kernan eron en kursoj por la lingva konsciigo de lernantoj.*

Ni asertas, ke la malfacileco de la etnaj lingvoj ĉiam prezentos obstaklon por multaj lernantoj, kiuj tamen profitus el la scio de dua lingvo. Ni estas movado por efika lingvo-instruado.

4. Plurlingveco – *La esperanto-komunumo estas unu el malmultaj mondskalaj lingvokomunumoj, kies parolantoj estas senescepte duaŭ plurlingvaj. Ĉiu komunumano akceptis la taskon lerni almenaŭ unu fremdan lingvon ĝis parola grado. Multokaze tio kondukas al la scio de kaj amo al pluraj lingvoj, kaj ĝenerale al pli vasta persona horizonto.*

Ni asertas, ke la anoj de ĉiuj lingvoj, grandaj kaj malgrandaj, devus disponi pri reala ŝanco por alproprigi duan lingvon ĝis alta komunika nivelo. Ni estas movado por la provizo de tiu ŝanco.

5. Lingvaj rajtoj – *La malegala disdivido de potenco inter la lingvoj estas recepto por konstanta lingva malsekureco, aŭ rekta lingva subpremo ĉe granda parto de la monda loĝantaro. En*

Dins la comunautat esperantista, los de lengas grandas e pichonas, oficialas e non oficialas, se rescontran sus un terren neutre, gràcias a la volontat recipròca de compromés. Un tal equilibri entre dreits lingüistics e responsabilitats ofrís un precedent per promòure e evaluar d'autres solucions a l'inegalitat lingüistica e als conflictes lingüistics.

Afirmam que las diferencias considerablas de poténcia entre las lengas minan las garantias, exprimidas dins tant de documents internacionals, de tractament egalitari sens distincion de lenga. Sèm un movement pels dreits lingüistics.

6. Diversitat lingüistica – Los govèrns nacionals tendon a considerar la granda diversitat de lengas dins lo monde coma una barrièra a la comunicacion e al progrès. Per la comunautat esperantista, pasmens, la diversitat lingüistica es una constanta e indispensable sorsa de riquesa. Per consequent, cada lenga, coma cada espècia viventa, es preciosa ja en se mèma, e digna de proteccion e de sosten.

Afirmam que la politica de comunicacion e de progrès, s'es pas basada sul respècte e sul sosten de totes las lengas, condemna a mòrt la màger part de las lengas del monde. Sèm un movement per la diversitat lingüistica.

7. Emancipacion umana – Tota lenga libèra e empresona, en donant a los que la coneisson lo poder de comunicar entre eles, e en empachant la comunicacion ambe los autres. Planificat coma mejan de comunicacion universal, l'esperanto es un dels grands projèctes de l'emancipacion umana que foncionan - projècte per permetre a cada òme de prene part coma individú a la comunautat umana, ambe de racinas fermas dins sa cultura locala e dins son identitat lingüistica, mas sens n'èsser limitat.

Afirmam que l'usatge exclusiu de las lengas nacionalas establís inevitablament de barrièras a la liberacion de l'expression, de la comunicacion e de l'associacion. Sèm un movement per l'emancipacion humana.

Le manescrich

Esterèla davala l'escalièr. Çò prumièr vesi sas cambas, longas, finas, que sabi tan agradivament caudas. Tampi le mèu libre. Sa camisa blanca, que dessina polidament las sieunas popas drudas, parèis. S'arresta un momenton atal, segurament a me fintar. Un pas de mai, e la vesi tota sorisenta, sa cara amb aquel agach subtil, que me fa virar le cap. Ten sas mans misteriosament darrièr l'esquina. Semblariá que m'amaga quicòm.

la esperanto-komunumo la anoj de lingvoj grandaj kaj malgrandaj, oficialaj kaj neoficialaj, kunvenas sur neŭtrala tereno, dank' al la reciproka volo kompromisi. Tia ekvilibro inter lingvaj rajtoj kaj respondecoj liveras precedencon por evoluigi kaj pritaksi aliajn solvojn al la lingva malegaleco kaj lingvaj konfliktoj.

Ni asertas, ke la vastaj potencodiferencoj inter la lingvoj subfosas la garantiojn esprimatajn en tiom da internaciaj dokumentoj, de egaleca traktado sendistinge pri la lingvo. Ni estas movado por lingvaj rajtoj.

6. Lingva diverseco – La naciaj registaroj emas konsideri la grandan diversecon de lingvoj en la mondo kiel baron al komunikado kaj evoluigo. Por la esperanto-komunumo, tamen, la lingva diverseco estas konstanta kaj nemalhavebla fonto de riĉeco. Sekve, ĉiu lingvo, kiel ĉiu vivaĵospecio, estas valora jam pro si mem kaj inda je protektado kaj subtenado.

Ni asertas, ke la politiko de komunikado kaj evoluigo, se ĝi ne estas bazita sur respekto al kaj subteno de ĉiuj lingvoj, kondamnas al formorto la plimulton de la lingvoj de la mondo. Ni estas movado por lingva diverseco.

7. Homa emancipiĝo – Ĉiu lingvo liberigas kaj malliberigas siajn anojn, donante al ili la povon komuniki inter si, barante la komunikadon kun aliaj. Planita kiel universala komunikilo, esperanto estas unu el la grandaj funkciantaj projektoj de la homa emancipiĝo - projekto por ebligi al ĉiu homo partopreni kiel individuo en la homa komunumo, kun firmaj radikoj ĉe sia loka kultura kaj lingva identeco, sed ne limigite de ili.

Ni asertas, ke la ekskluziva uzado de naciaj lingvoj neeviteble starigas barojn al la liberecoj de sinesprimado, komunikado kaj asociiĝo. Ni estas movado por la homa emancipiĝo.

La manskribaĵo

Esterèla subeniras la ŝtuparon. Unue mi vidas ŝiajn gambojn, longajn, fajnajn, kiujn mi scias tiom agrable varmaj. Mi fermas mian libron. Ŝia ĉemizo blanka, kiu bele aperigas ŝiajn mamojn firmajn, aperas. Ŝi haltas momenton tiel, certe min rigardante. Plia paŝo, kaj mi ŝin vidas tute ride-tante, ŝia vizaĝo de tiu rigardo subtila, kiu turnigas mian kapon. Ŝi tenas siajn manojn mistere malantaŭ la dorso, ŝajne kaŝas ion.

« Eri al granièr, me fa, e i trapèri aquò. » Me para triomfalament jol nas un papièr jaunàs, emplenat d'una escritura a la man, coma aquò se fasquèt sovent, autriscòps. « Es una lenga estranha, contunha, que compreni pas. » Aprèp l'aver analisat un moment li tòrni: « Te sovenes de Mirelha ? Sembla que le Mistral a l'epòca escriviá pas coma nautris. I aviá un exemple dins le libre e me sembla similari a-n-aquò. » « Mas compreni pas, sembla pas l'occitan ! » Li preni la man, per la tirar a ieu, mas la sieuna excitacion ven evidentament del papièr.

« M'en vau véser le Jacme, que sap tot. Venes ? » ajusta sus un ton que me daissa pas la causida. Après cinc menutas dins una bula portaira, dintrèm al sèu ostal que, coma tantes còps, sentís a caulet. Una salutacion rapida e ja li mòstra son tresòr. « Conèisses ? Ven del granièr. » Tot mut l'estudia longament, avans de levar le cap. « Me fa pensar a un amic vièlh, del nòrd. Fa de desenats d'annadas que l'ausiguèri parlar un quicòm que díson le patoès. L'anèm televidar. »

S'apròcha de la paret vesenta e exprima son desir. Esperèm un moment avans qu'un vièlh, qu'estimi de 120 ans, parèis. Jacme nos presenta, l'autre se sona William. Coma es de Picardia e sap pas l'occitan, parlèm en esperanto. Esterèla li para le papièr que legis atentivament. Rogis un pauc e vòl pas tròp s'exprimir. Jacme li rapela le dialòg qu'ausiguèt mas William sembla geinat.

Pauc a pauc s'escaudís e comença de contar : « Òc, fa mai de trenta ans qu'ausiguèri pas mai le patoès, coma diguèrem. De fait era un abarregadís de latin e d'alemand, una fòrma arcaica de l'inglés. La mieuna menina le parlava sovent, e me diguèt, que quand èra jova, le patoès se parlava pas solament a la campanha, mas quitament dins las vilas. Ai pas viscut aquò. Fòra l'ostal le mai sovent se parlava inglés, que desempuèi fòrça temps a completament remplaçat le patoès. Del temps qu'òm començava d'emplegar internacionalament l'esperanto nos diguèron qu'òm aviá pas mai besonh de passar a l'inglés, mas le processús èra ja tròp avançat. Avèm pas agut aquí una identitat fòrta coma vosautres occitans.

Le papièr aquí fa alusion a causas, que n'avèm pas mai besonh desempuèi fòrça temps. Les òmes e femnas de l'edat primitiva se toquèron salament, prenguèron un plaser a-n-aquò, que lor balhèt de malautias tarriblas. De milions ne moriguèron. Quina epòca ! » Nos fa un agach degostat, clina sornament le cap e disparèis de la paret. L'Esterèla me ris. Lèu daissèm le Jacme plantat aquí e nos passejam de longa d'un pas leugièr jol sorelh

„Mi estis sub la tegmento,” ŝi diras, „kaj tie trovis tion.” Ŝi tenas triumfe sub mian nazon flavan paperon, plenigitan de manskribo, kiel oni faris ofte, antaŭlonge. „Estas stranga lingvo,” ŝi daŭrigas, „kiun mi ne komprenas.” Post momenta analizo mi respondas „Ĉu vi memoras pri Mirelha? Ŝajnas ke Mistral siatempe ne skribis kiel ni. Estis ekzemplo en la libro kaj ĝi similas al tio.” „Sed mi ne komprenas, ne ŝajnas okcitane!” Mi prenas ŝian manon, por ŝin tiri al mi, sed ŝia ekscitiĝo evidente venas de la papero.

„Mi iras vidi Jacme, kiu scias ĉion. Ĉu vi kuniras?” ŝi aldonas per tono, kiu ne lasas al mi elekteblon. Post kvin minutoj en portiga globo, ni eniras lian domon, kiu, kiel tiom ofte, odoras brasikon. Saluto rapida kaj jam ŝi montras al li sian trezoron. „Ĉu vi konas? Ĝi venas de sub la tegmento.” Mute li studas ĝin longe, antaŭ ol kaplevi. „Ĝi pensigas min al delonga amiko, el la nordo. Antaŭ jardekoj mi aŭdis lin paroli ion nomita linguaĉo. Ni televidu lin.”

Li alproksimiĝas la vidmuron kaj esprimas sian deziron. Ni atendas momenton antaŭ ol maljunulo, kiun mi supozas 120 jaraĝan, aperas. Jacme nin prezentas, la alia nomiĝas William. Ĉar li estas el Pikardujo kaj ne scias la okcitanan, ni parolas esperante. Esterèla donas al li la paperon kiun li legas atente. Li ruĝiĝetas kaj ne volas sin esprimi. Jacme memorigas al li la dialogon kiun li iam aŭdis, sed William ŝajnas ĝenita.

Iom post iom li varmiĝas kaj komencas rakonti: „Jes, jam de pli ol tridek jaroj mi ne plu aŭdis la linguaĉon, kiel ni diris. Fakte estis miksaĵo inter la latina kaj la germana, arĥaika formo de la angla. Mia avino ĝin ofte parolis, kaj diris al mi, ke kiam ŝi estis juna, la linguaĉo paroliĝis ne nur en la kamparo, sed eĉ enurbe. Mi ne spertis tion. Eksterdome plej ofte oni parolis angle, kiu jam delonge komplete prenis la lokon de la linguaĉo. Kiam ni komencis internacie paroli esperanton, oni diris al ni, ke ni ne plu bezonis transiri al la angla, sed la procezo jam tro antaŭen irintis. Ĉitie ni ne havis fortan identecon kiel vi okcitanoj.

Ĉi papero aludas aferojn, kiujn ni jam delonge ne plu bezonas. La viroj kaj virinoj de la epoko primitiva sin tuŝis malpure, tiel trovis plezuron, kvankam tio donis al ili terurajn malsanojn. Milionoj tiel mortis. Kia epoko!” Li rigardas nin neeme, kapklinas malĝoje kaj malaperas de la muro. Esterèla ridas al mi. Baldaŭ ni lasas Jacme stari tie kaj promenas longe per malpezaj

caud abans de tornar a l'ostal.

La nuèit tomba. Esterèla, la sabi a ieu, la sentissi, que me vòl. Es pas de creire, mas me sap far de sensacions tan pariablas a las que me fa le Sexomat, e de còps encara mai doças. Quand la coneguèri, m'aprenguèt unas tecnicas taoistas, chinasas vièlhas de milierats d'annadas. Ne parli a digús, mas es mai fòrta que le Cyberfuck, utís american vendut çaquela coma la darrièra perfeccion del desir uman. La desvestissi, e daissi mos dets e ma lenga explorar totis les recantons del sèu còrs. La doçor de sa pel me fa tornar aquels mots estranhs e imprononçables dins aquel patoès mòrt, del papièr vièlh :

Cet amour, loin de s'éteindre comme il l'espérait, fit des progrès rapides. Elle est folle, il est vrai, se disait-il, en est-elle moins adorable ? Est-il possible d'être plus jolie ? Tout ce que la civilisation la plus élégante peut présenter de vifs plaisirs n'était-il pas réuni comme à l'envi chez mademoiselle de La Mole ? Ces souvenirs de bonheur passé s'emparaient de Julien, et détruisaient rapidement tout l'ouvrage de la raison.

Daniel PFEIFFER, julhet / julio 2137

Corrièr

Brave amic,

Uèi ai rebut lo numèro tres d'EsperantOC. Te'n benastrugui. Dins la primièra pagina nos demandas, als legeires, que t'indiquem la grandor de la camiseta; cresi qu'ai besonh d'una coma la tieuna.

L'Onze de Setembre, la fèsta nacionala de Catalonha, trobèri a Barcelona un jove qu'en 1996 anèt a l'Escòla Occitana d'Estiu, que me diguèt que vos vegèretz en Austràlia.

Malastrosament, çò qu'as escrit dins la darrièra pagina d'EsperantOC sus los còdis de la pòsta o desconèisson, oïre los Franceses, los Espanhòls. Nagaire un emplegat me reprimandèt perque n'escrivíai que lo còdi del « país » dins mos enviaments a Occitània ; o fasiái, mai que mai, per breubar pas a mos amics Occitans lo nom de l'empèri qu'escana lor nacion desempuèi tants de sègles.

Mai qu'aja de corrièr electronic, se t'es possible m'agradariá de contunhar recebent EsperantOC coma ara, qu'atal ne pòdi far publicitat mai aisidament.

Al còp que ven,

Joan VALLS i JULIÓ

Estimata,

Mi volas danki vin pri tiu bulteno, kiun mi plezure legas. Ankaŭ plezure mi legis Magali de Frederic MISTRAL. Sed, kial vi ne skribis ĝin laŭ la Mistrala skribmaniero (ekz. „ma tant amado ... a questo aubado dei tambourin e dei violoun”) ? Se iu proponus al vi tekston laŭ la mistrala skribmaniero, ĉu vi ĝin skribus laŭ la okcitana ?

Atentu! Estas nur kialo, ne atako! Mi tro malŝatis la leteron de sinjoro COLNEY, mi ne volas same fari.

Ĝis, amike!

Bernard BIGONNET, Caromb

N.d.l.r.: La demando min mirigas. La tuta EsperantOC estas en klasika okcitana skribmaniero. Ke en la tempo de MISTRAL oni ne uzis tiun skribmanieron sed francdevenan, mi scias, kaj eĉ ke la fama aŭtoro provis ĝin unuecigi. Sed tio ne estas tialo hodiaŭ, kiam la tutlande komprenebla origina trobadora skribo estas denove plejparte uzata, ion prezenti en la patoès-skribo legebla nur por konantoj de kaj la franca kaj la uzata dialekto. Cetere alia skribsistemo tute ne implicas malsaman lingvon kiel multaj provencaj pretendemas. La ĉi-ekzempla provenca estas la dialekto plej simila al la langvedoka.

Leteroj

paŝoj sub la varmega suno antaŭ ol reiri hejmen. Noktiĝas. Mi scias ke Esterèla estas por mi, sentas ke ŝi volas min. Ne kredeblas, sed ŝi kapablas fari al mi sentojn tiom similajn al tiuj, kiujn faras la Seksomato, kaj foje eĉ pli dolĉajn. Kiam mi ekkonis ŝin, ŝi instruis al mi teknikojn taoismajn, ĉinajn malnovajn de jarmiloj. Pri tio mi parolas al neniŭ, sed estas pli forte ol la Ciberfikilo, ilo usona, tamen vendata kiel la lasta perfektigo de la deziro homa. Mi senvestigas ŝin kaj lasas miajn fingrojn kaj mian langon esplori ĉiujn anguletojn de ŝia korpo. La dolĉeco de ŝia haŭto revenigas al mi tiujn vortojn strangajn kaj neprononceblajn en tiu morta lingvaĉo, de la malnova papero:

Cortetas

SEREG^{*)} – Resal sud-oest europèu de joves esperantistas es un grop de joves interessats per las lengas minorisadas d'Occitania, del País Basc, Galícia e le reste de l'Espanha e del Portugal. Avèm montat al congrès d'esperanto una lista d'adreïças electronicas per discutir l'avançament de l'esperanto dins aquelas regions.

Qntal^{*)} – Prononciats coma un formatge occitan, son un grop alemand que cantàvon ja l'edat mejana en '93 avans qu'èra a la mòda. Mas la musica anciana es pas solament presentada ambe instruments vièlhs, mas modernes tanben. La musica es una simbiòsa unenca, mas estilisticament richa, entre l'electronica e las basas medievalas. Es cantada amb la votz clara e nauta plan polida de Syrah. Les textes son en latin o en vièlh alemand. E, coma cal, avèm sus doas discs sièis cançons dels trobadors les mai grands, cantadas dins un occitan plan prononciat. Domatge que les textes, e de còps l'indicacion de l'autor, mancon.

*) Adreïças

Comitat Internacional per las Libertats Etnicas
Internacia Komitato por Etnaj Liberecoj (IKEL)
Im Römerfeld 44
D-52249 Eschweiler

Qntal

Chrom Records GmbH
Westermühlstraße 26
D-80469 München
0049/89/202 394-50
www.chrom.de/bands/qnt_home_d.html
www.manastirbaroue.de/qntal/qntal.htm

Notoj

SEREG^{*)} – *Sud-okcidenta Eüropa Reto de Esperantistaj Gejunuloj estas nova kunveno de gejunuloj interesataj per la malplimultecaj lingvoj de Okcitanujo, Eüskujo, Galegujo, cetera Hispanujo, kaj Portugalujo. Oni starigis dum la UK retpoŝtan adresliston por diskuti kunlaboradon kaj disvastigadon de esperanto en tiuj regionoj.*

Qntal^{*)} – *Prononcata kiel okcitana fromaĝo [kantal], ĝi estas germana grupo kiu kantis mezepokaĵojn jam en '93 antaŭ ties enmodiĝo. Sed la malnova muziko prezentiĝas ne nur per epokaj instrumentoj, sed ankaŭ modernaj. La muziko estas simbiozo unueca, sed stile riĉa, inter la elektronika kaj mezepokaj bazoj. Ĝi kantiĝas pere de la klara kaj alta voĉo bela de Syrah. La tekstoj estas latinaj aŭ mezaltgermanaj. Kaj, kiel estu, ni havas sur du diskoj ses kantojn de la plej grandaj trobadoroj, kantitaj en bone prononcita okcitana. Malfeliĉe la tekstoj, kaj kelkfoje la aŭtorindiko, mankas.*

Adresoj

SEREG

çò de Silvia RÒCAS
8 carrièra/rue Joan Solà
F-31240 Sant Joan
sroques@esperanto.org

Universala Esperanto-Asocio (UEA)

Nieuwe Binnenweg 176
NL-3015 Rotterdam
www.tios.cs.utwente.nl/esperanto/org/uea
uea@inter.nl.net

EsperantOC

ISSN 1432-7147

Malhum / TTT:

<http://www.k.shuttle.de/fs1003/EsperantOC>

Redactor / Redaktisto: Daniel PFEIFFER

Münsterer Straße 5

D-60326 Frankfurt am Main

0049/69/73 66 50

Fax / Telekopio: 0049/69/7588-2389

occitan@esperanto.org

Aquò es le butletin de l'associacion informala del metèis nom. Pareis irregularament en fonccion dels articles qu'escrietz. Les autors parèisson dins lor dialecte. Son pas pagats. Les articles senhats per un nom representon pas forçadament l'opinion de l'associacion. Tota partida pòt estre republicada ambe una indicacion de l'origina. Le contengut de l'edicion malhum es identic. **Fasètz connèisser e circular le vòstre butletin le mai possible !** Tio-çi estas la informilo de la samnoma neformala asocio. Ĝi publikiĝas neregule laŭ la artikoloj, kiujn vi skribas. Aŭtoroj aperas en siaj skribmanieroj. Ili ne estas pagataj. Nome subskribitaj artikoloj ne necese reprezentas la opinion de la asocio. Ĉiu parto povas esti republikigota kun klara fontindiko. La enhavo de la TTT eldono estas tute sama. **Diskonigu kaj cirkuligu vian informilon plej eble!**